

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Yönetim

İSAM, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi

İcadiye Bağlarbaşı caddesi 38 Üsküdar 34662 İstanbul

Tel : (0 216) 474 08 50 Faks : (0 216) 474 08 74 Elektronik posta : isam@isam.org.tr

Basım, Dağıtım ve Pazarlama

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi

Ostim OSB Mahallesi 1256. Cadde, 11 Yenimahalle / Ankara

Tel : (0 312) 354 91 31 (pbx) Faks : (0 312) 354 91 32

Elektronik posta : bilgi@tdv.com.tr

Sertifika: 48058

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

İSLÂM

ANSİKLOPEDİSİ

CİLT 12

EYS - FIKHÜ'İ-HADİS

Bu ciltte yer alan bazı maddelerin islamansiklopedisi.org.tr adresinde yayımlanan elektronik versiyonlarında gerçekleştirilen tashih ve güncellemelerin bir kısmı, İSAM Yönetim Kurulu'nun 05.10.2018 tarih ve 2018/13 sayılı kararı uyarınca bu baskıya da yansıtılmıştır.

Ankara 2023
(İlk basım, İstanbul 1995)

Sahibi

Türkiye Diyanet Vakfı

İdare Meclisi

Dr. TAYYAR ALTIKULAÇ
Prof.Dr. İSMAİL E. ERÜNSAL
Prof.Dr. HAYREDDİN KARAMAN
Prof.Dr. BEKİR TOPALOĞLU
Prof.Dr. M. SAİM YEPREM

Genel Sekreter

Süleyman N. AKÇEŞME

İNCELEME HEYETİ Prof.Dr. Bekir TOPALOĞLU (Başkan)
Doç.Dr. Ahmet ÖZEL (Başkan Yardımcısı)
Prof.Dr. Ömer Faruk AKÜN
Dr. Tayyar ALTIKULAÇ
Nihat AZAMAT
Doç.Dr. Mustafa ÇAĞRICI
Sargon ERDEM
Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL
Prof.Dr. Semavi EYİCE
Prof.Dr. M. Yaşar KANDEMİR
Prof.Dr. Hayreddin KARAMAN
Prof.Dr. Mahmut KAYA
Prof.Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN
Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU
Prof.Dr. Metin TUNCEL
Doç.Dr. Mustafa UZUN

Madde Tesbit ve İç Kontrol Fuat GÜNEL
Kasım KIRBIYIK

TEKNİK REDAKSİYON SORUMLUSU Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU

Sekreter Doç.Dr. Metin YURDAGÜR

İmlâ İsa KAYAALP
Prof.Dr. Mustafa ÖZKAN
Doç.Dr. Muhammet YELTEN

Teknik Kontrol Doç.Dr. Hasan AKSOY
Dr. Azmi BİLGİN

Bibliyografya Dr. Mehmet AYKAÇ
İsmail ÖZBİLGİN
Recep USLU

İndeksleme Doç.Dr. Metin YURDAGÜR

YAYIN MÜDÜRLÜĞÜ Ahmet YILMAZ (Müdür)

Dizgi Nedim GÜNEY (Şef)
Süleyman ÖZEL
Yılmaz SAMANCI

Tashih Hüseyin Hilmi KURTULMUŞ (Şef)
Mehmet GÜNYÜZLÜ
Osman SEVİM
Abdülkadir ŞENEL

Resimleme Enis KARAKAYA / M. A. (Şef)
Ahmet AKMAN
Doç.Dr. Hüsamettin AKSU
Dr. Nebi BOZKURT
Haluk KARGI / M. A.

Çizim Oğuz KALLEK

BİLGİ İŞLEM SORUMLUSU Prof.Dr. M. Saim YEPREM

Operatörler Mustafa AFACAN
Ender BOZTÜRK
Sema DOĞAN
Mustafa DURSUN
Hüseyin KARAER
Sebile KURTULDU
Coşkun YILDIRIMTÜRK

**KÜTÜPHANE ve
DOKÜMANTASYON SORUMLUSU** Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL

**KÜTÜPHANE ve
DOKÜMANTASYON MÜDÜRLÜĞÜ** Ayhan AYKUT (Müdür)

Kütüphane Recep YILMAZ (Şef)
Meliha ÇETİNÖZ
Nuray FİLİZ
Nâgihan KOÇ
Salih SANDAL
Nedret TOPÇU
Çetin TÜYLÜ
Mehmet YILMAZ
Ali Yücel YÜRÜK

Satın Alma Cemil Cahit CAN (Şef)
Ekrem ARSLAN

Sürelî Yayınlar ve Mübâdele Selahattin ÖZTÜRK (Şef)
Ş. Bilâl ÇAVUŞOĞLU
Ali SAVRAN

Dokümantasyon M. Birol ÜLKER (Şef)
Cemal TOKSOY

SİPARİŞ ve TAKİP MÜDÜRLÜĞÜ Ferman KARAÇAM (Müdür)
Sabahattin YENİCE (Şef)
Levent AKÇALAR
Metin ALTINOK
Ş. Memduh GÜZELER

MUHASEBE MÜDÜRLÜĞÜ Erdal İŞCAN (Müdür)
Savaş DEMİRAY (Şef)
Atalay ALPTEKİ
Bilal SALMAN
Mehmet ŞEVİK
Sema TEKİN

**PERSONEL ve
İDARİ İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ** Yakup KAHRAMAN (Müdür)
M. Hanefi DİLMAÇ
Aysel YALÇIN

BASIM, DAĞITIM ve PAZARLAMA Murat AYDEMİR (İşletme Müdürü)
TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi Yalçın AKTAN (Matbaa ve Medya Müdürü)

MERKEZ İLİM ve REDAKSİYON HEYETLERİ ÜYELERİ

Cemil AKPINAR (İlimler Tarihi)	Prof.Dr. Ethem Ruhi FIĞLALI (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Prof.Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)
Doç.Dr. Hasan AKSOY (Türk Dili ve Edebiyatı)	Fuat GÜNEL (Dinler Tarihi)	Prof.Dr. Abdülkadir ÖZCAN (Türk Tarihi ve Medeniyeti)
Prof.Dr. Ömer Faruk AKÜN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Yusuf HALAÇOĞLU (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Dr. Azmi ÖZCAN (Türk Tarihi ve Medeniyeti)
Nurettin ALBAYRAK (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Ömer Faruk HARMAN (Dinler Tarihi)	Y.Doç.Dr. Nuri ÖZCAN (İslâm Sanatları / Müsiki)
Dr. Tayyar ALTIKULAÇ (Tefsir)	Prof.Dr. Ekmeleddin İHSANOĞLU (İlimler Tarihi)	Doç.Dr. Ahmet ÖZEL (Fıkıh)
Dr. Harun ANAY (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Prof.Dr. Mehmet İPŞİRLİ (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Dr. Sait ÖZERVERLİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Prof.Dr. M. Akif AYDIN (Fıkıh)	Alim KAHRAMAN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Mustafa ÖZKAN (Türk Dili ve Edebiyatı)
Dr. Muhammed ARUÇI (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Dr. Cengiz KALLEK (Fıkıh)	Dr. Mehmet Ali SARI (Tefsir)
Doç.Dr. Halis AYHAN (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Prof.Dr. M. Yaşar KANDEMİR (Hadis)	Doç.Dr. Muhittin SERİN (İslâm Sanatları / Hat)
Dr. Mehmet AYKAÇ (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. Mustafa KARA (Tasavvuf)	Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU (Türk Dili ve Edebiyatı)
Nihat AZAMAT (Tasavvuf)	Prof.Dr. Hayreddin KARAMAN (Fıkıh)	Prof.Dr. Bekir TOPALOĞLU (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Prof.Dr. Ali BARDAKOĞLU (Fıkıh)	Prof.Dr. Mahmut KAYA (İlimler Tarihi, İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Doç.Dr. Tevfik Rüştü TOPUZOĞLU (Arap Dili ve Edebiyatı)
Doç.Dr. Mustafa L. BİLGE (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)	Doç.Dr. Hulûsi KILIÇ (Arap Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Metin TUNCEL (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)
Doç.Dr. İdris BOSTAN (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)	Dr. Ferhat KOCA (Fıkıh)	Y.Doç.Dr. Zülfikar TÜCCAR (Arap Dili ve Edebiyatı)
Dr. Ş. Tufan BUZPINAR (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Dr. Ali KÖSE (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Doç.Dr. Abdullah UÇMAN (Türk Dili ve Edebiyatı)
Doç.Dr. Mustafa ÇAĞRICI (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Rıza KURTULUŞ (İslâm Ülkeleri Coğrafyası, Fars Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Süleyman ULUDAĞ (Tasavvuf)
Doç.Dr. İsmail DURMUŞ (Arap Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Günay KUT (Türk Dili ve Edebiyatı)	Doç.Dr. Mustafa UZUN (Türk Dili ve Edebiyatı)
Prof.Dr. Feridun EMECEN (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Y.Doç.Dr. İlhan KUTLUER (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Dr. İlyas ÜZÜM (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Sargon ERDEM (İslâm Sanatları / Müteferrik)	Prof.Dr. Cevdet KÜÇÜK (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Doç.Dr. Yusuf Şevki YAVUZ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Y.Doç.Dr. Muhammed EROĞLU (Tefsir)	Prof.Dr. M. Orhan OKAY (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Tahsin YAZICI (Fars Dili ve Edebiyatı)
Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL (Türk Dili ve Edebiyatı)	Dr. Salim ÖĞÜT (Fıkıh)	Prof.Dr. M. Saim YEPREM (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Prof.Dr. Semavi EYİCE (İslâm Sanatları / Mimari)	Doç.Dr. Mustafa ÖZ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Doç.Dr. Metin YURDAGÜR (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)